

HEEMKUNDE-KRING
'AMALIA VAN SOLMS'

Baarle-Hertog-Nassau

Heemkunde-kring 'Amalia van Solms' stelt zich ten doel zich actief bezig te houden met het erfgoed van onze gemeenten met de bedoeling:

- onze kennis ervan te vergroten
- het waardevolle uit vroegere tijden te behouden en te beschermen
- de verzamelde gegevens vast te leggen voor het nageslacht.

De kring verzamelt hiertoe informatie over velerlei onderwerpen uit de historie van Baarle, Castelré, Ulicoten en Zondereigen in de ruimste zin des woords.

Heemkunde-kring 'Amalia van Solms'
'HEEMHUIS'
Kerkstraat 4
2387 Baarle-Hertog

Bank: 10.38.94.969 Rabobank Baarle-Nassau
789-5615466-57 BAC Baarle-Hertog

Overname van artikelen of gedeelten ervan uit deze publikatie is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de auteur.

Nieuwsbrief

Heemkunde-Kring "Amalia van Solms"

Baarle Hertog-Nassau

verschijnt 4x per jaar

Redactie: Fons Raeijmaekers

Tel: 699624

Redactieadres: "Heemhuis"

Kerkstraat 4

2387 Baarle Hertog

6e jaargang no.3

september 1991

Inhoud:

Voorwoord	A. Jacobs	70
Toen dacht ik weer aan mijn jeugd	B. Wolters	71
Voor Floron op stap	A. Willemsen	78
Arme Amalia (5)	A. van Tuil	81
'De Hooge Dorpen'	N. Ragas-Joosen	82
Schaapskudde van Postel	F van den Brandt	83
Jaarmarkt Ulicoten	J. Geerts	85
Van Smekens tot Jans(s)en(s)		87
Mededelingen		89
Van Dooremael, schoolmeester apart	R. Vermeulen	93
Foto's Jaarmarkt Ulicoten		111

Voorwoord

Met het oog op.....1992.

Het jubileumjaar 1992 nadert met rasse schreden. Voor we het weten is het zover. Op 5 en 6 januari wordt het feestjaar officieel geopend. De Stichting 1000 jaar Baarle heeft een kalender opgesteld met activiteiten van alle deelnemende verenigingen. Een van deze verenigingen is natuurlijk onze eigen vereniging. Veel van onze activiteiten zullen in het teken staan van 1000 jaar Baarle. De werkgroep heemkalender heeft in dit kader zijn best gedaan om ons voor 1992 een prachtige heemkalender te presenteren. Dat deze actieve werkgroep daarin geslaagd is, kunt u straks bij de presentatie van de kalender op de eerste zondag van oktober, zelf vaststellen. We weten dat onze heemkalender in vele gezinnen een vaste plaats heeft veroverd en zien daarom de verkoop met veel vertrouwen tegemoet.

De presentatie van het boek '1000 jaar Baarle' moet voor onze vereniging het hoogtepunt worden in dit jubileumjaar. Momenteel wordt er door de rubriekshoofden en helpers hard gewerkt om hun bijdrage tijdig aan te leveren. Hierna kan met de uitwerking van het jubileumboek begonnen worden. Het is de bedoeling dat het jubileumboek op 1 juni gepresenteerd wordt aan de bevolking. We hopen dat het een prachtexemplaar wordt.

Een ander activiteit wordt het door onze vereniging te organiseren Grenze-loos Heemkamp 1992. Tijdens dit heemkamp zijn wij de gastheer van ongeveer 200 leden van Brabantse Heemkundekringen. Met enkele leden van dit comitee zijn we naar de opening van het Heemkamp 1991 in Oirschot geweest. Hier hebben we de sfeer geproefd, geluisterd, contacten gelegd en de overtuiging meegenomen dat ook dit bij ons een geweldig succes kan worden.

Enkele activiteiten met het oog op 1000 jaar Baarle zijn nu de revue gepasseerd. Maar er staat nog meer op het programma zoals bv, tentoonstellingen, lezingen, ontvangsten en presentaties.

Voor onze leden zeker een gelegenheid om een helpende hand toe te steken. En daar rekent het bestuur en de organiserende werkgroepen op.

Voorzitter,

Ad Jacobs

TOEN DACHT IK WEER AAN MIJN JEUGD.....

Op zondagmorgen 9 juni jl. werd het eerste jaarboek van "Amalia van Solms" in het Heemhuis aan de belangstellenden uitgereikt. Die uitreiking vond plaats in de ruimte en op een tijdstip waarop ik méér dan een halve eeuw geleden, als jong ventje "tante Jos" ging opzoeken die daar als telefoniste bij de R.I.T., samen met Mietje Rijsbosch en later Anna de Laat en Cor van Casteren, de telefoonverbindingen in Baarle Hertog tot stand moest brengen.

Voor ons, want we waren altijd met twee of drie, was dat een heel geheimzinnig gedoe - met die contactstoppen die met koorden en gewichten een nauwkeurige bediening vergden. Het katoor werd verwarmd door een grote kachel die in het midden stond en die in de winter, en ook in het voor- en najaar door Jos van Hoek zéér warm werd gestookt. Tante Jos was zeer kouwelijk en de temperatuur in het kantoor moet dikwijls tot tegen de 28 graden Celsius geweest zijn. Om enige afkoeling te verwezenlijken, want tante Jos zag wel aan onze rode konen dat voor ons de hitte minder draaglijk werd, opende zij het luikje dat in de toegangsdeur was gemaakt om personen te woord te kunnen staan, die gebruik wensten te maken van het toestel dat in de hal van het gemeentehuis was geplaatst. Er kwam nog iets bij. Tante Jos rookte namelijk; in die dagen wel iets bijzonders. En ze rookte bij voorkeur sigaartjes en dat was zéér bijzoder. Ze vond het prachtig als wij haar kwamen opzoeken (we bleven uren bij haar). Ze verweende ons altijd tot en met.

Dat "Met" waren dan de Belga cigarettten waarover ze natuurlijk beschikte, en die ons werden verstrekt, onder het motto: "een tevreden roker is geen onruststoker". Ik herinner mij dat de rook soms zo dicht was, dat we elkaar nog slechts wazig zagen zitten. Daar kleefde een gevaar aan. Natuurlijk moesten we terug naar huis - huis was dan "Café Central" waar wij elke zondag met de hele familie vertoefden om een helpende hand toe te steken bij de uitbating van die gelegenheid. We stonken dan naar de rook als een kettingroker op vastenavond. Vader vermoedde dat we misschien wel eens trekje durfden te doen aan de sigaar van tante Jos en we moesten op bevel in zijn gezicht ademen. Tante Jos vond daar wat op. Schuin tegenover het ge-

meentehuis had bakker Gulickx zijn winkel en bakkerij. De telefooncentrale werd de centrale gelaten -mensen moesten toch wat geduld leren - en we togen samen naar bakker Gulickx om gefourageerd te worden met droprollen (neemt prachtig de rookgeur weg) en chocola "Jacques" waar mokkaram mijn voorkeur had. Zo keerden we, volgestopt met snoep, terug naar huis.

Een leuk spelletje spelen, daar was tante Jos altijd voor te vinden, en ze zorgde er altijd voor dat ze zelf verloor. Ze kocht ook altijd "truc-spelletjes" en had de grootste lol als we erin tuinden. Een goedkoop spelletje dat ze had uitgevonden (ze kon het maar een keer met dezelfde persoon spelen) was, met duim en wijsvinder de punt van een contactstop laten vastgrijpen goed laten knijpen, en dan ging tante Jos met een handeltje bellen. Je kreeg zo 120 Volt door de vingertjes. Als ik er aan denk voel ik het nu nog!

Na de oorlog is het telefoonkantoor verhuisd naar beneden, naar de vroegere woning van "Jefke". Daar zijn we haar nooit meer gaan opzoeken. We waren ouder geworden, moesten studeren en....."Café Central" bestond toen niet meer. Het oude Baol waar je s'zondags op het middaguur geen kip op straat zag, had opgehouden te bestaan. Toch leuk, het kantoor nog eens terug te zien. En wat fijn dat het deel uitmaakt van ons "Heemhuis".

Breda, juni 1991.

B.J.L.Wolters.

Op de volgende vijf bladzijden, laten we vijf klassefoto's van J. Wolters de revue passeren. Hij zou graag weten wie er allemaal op die foto's staan. Laten we even op:

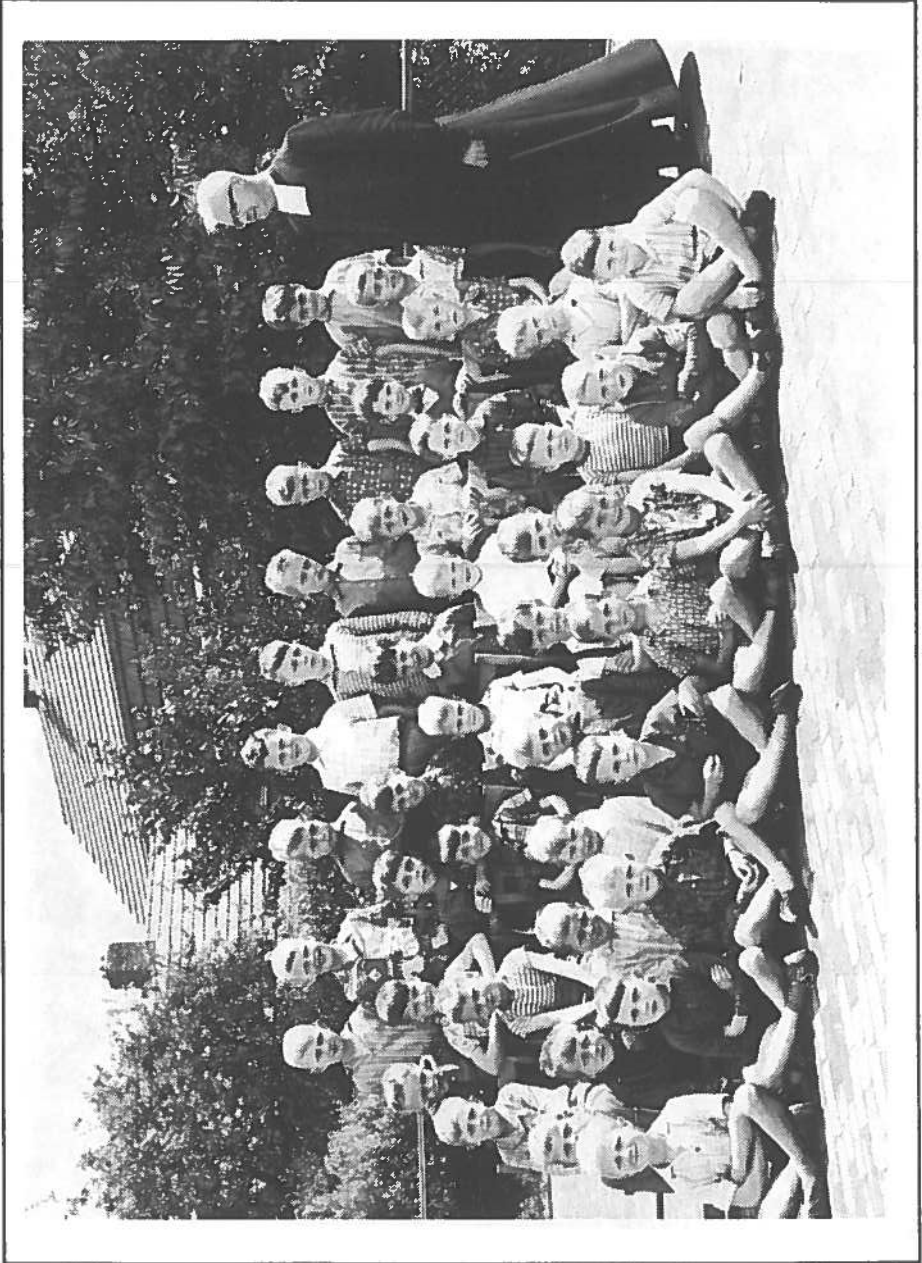
foto 1: Aloysiusschool 1e klas met Broeder Jozef. 1961-62.

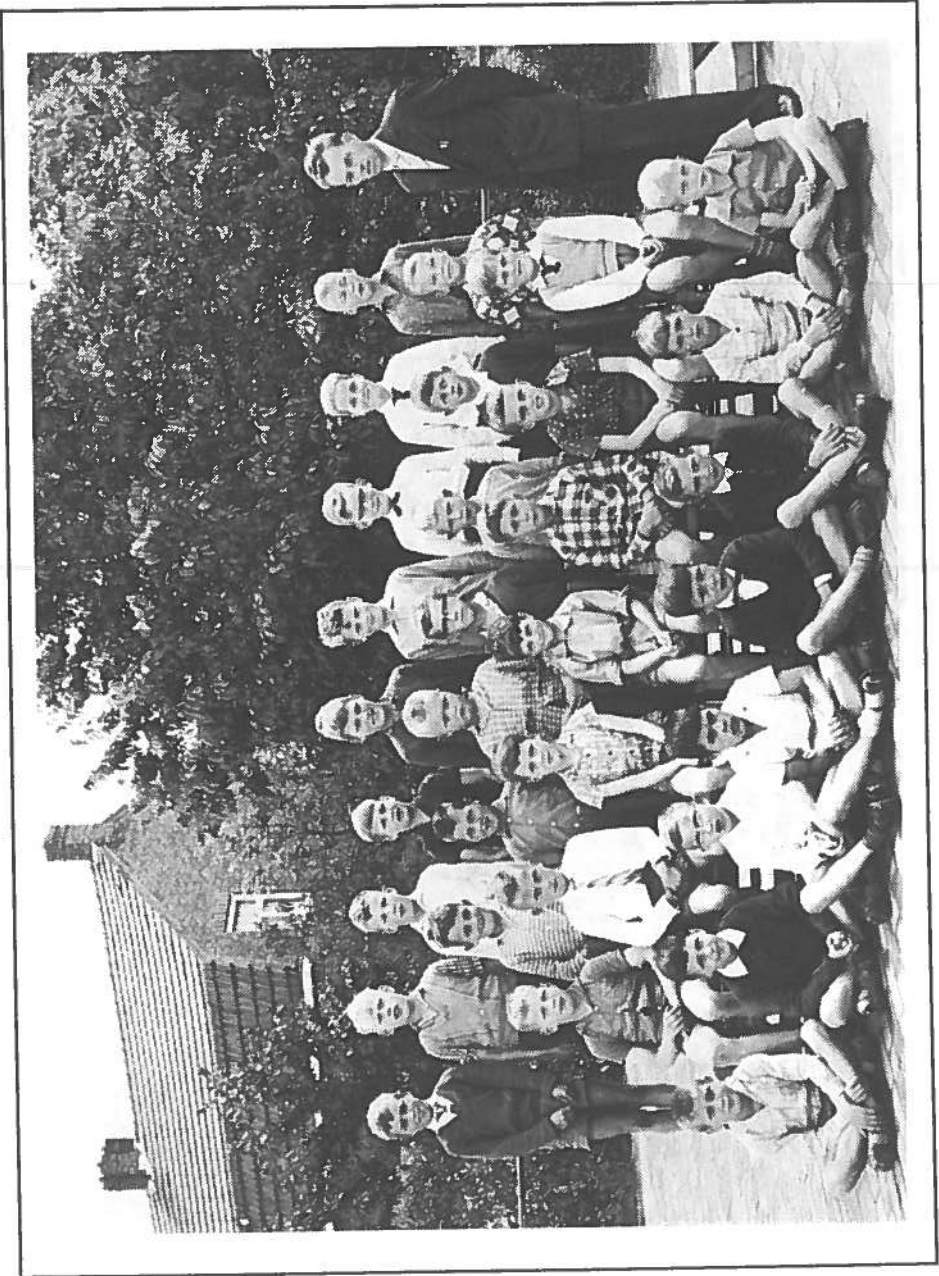
foto 2: Aloysiusschool 3e klas Meester Geerts. 1961-62.

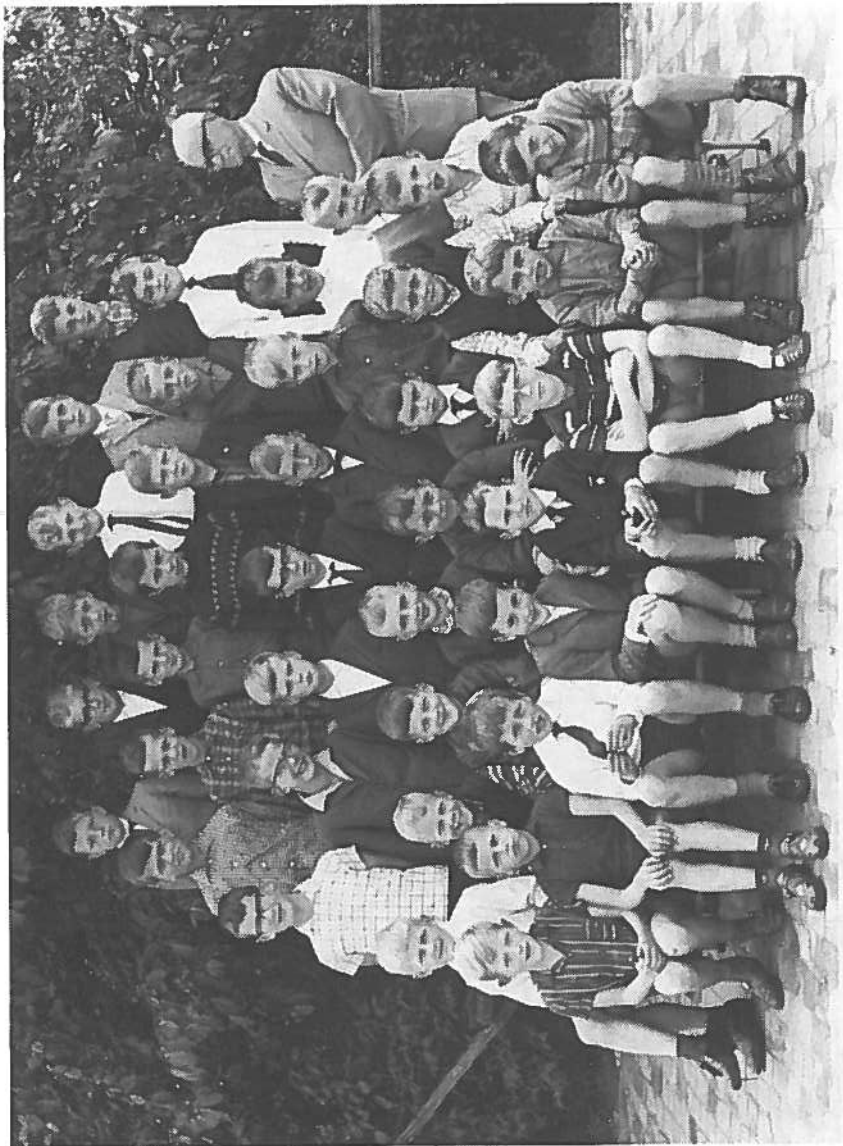
foto 3: Aloysiusschool 3e klas Meester Verschueren. 1963-64.

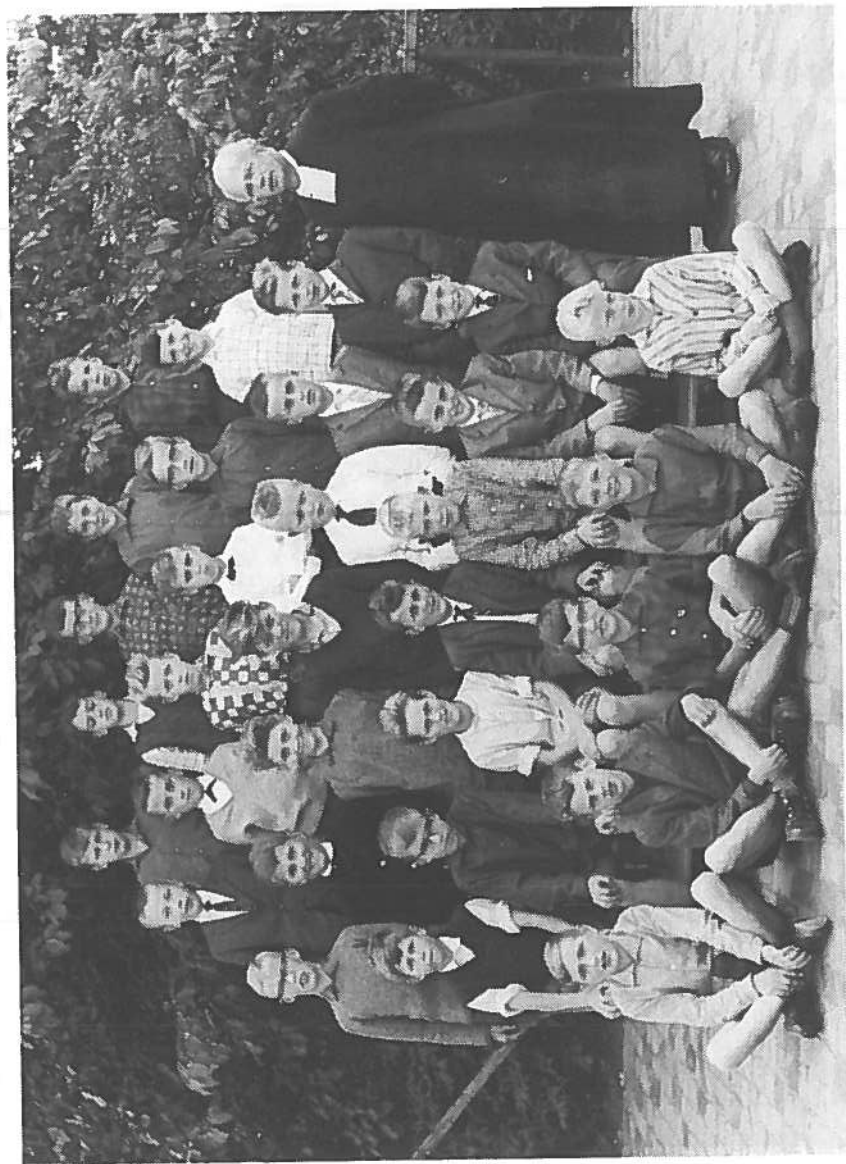
foto 4: Aloysiusschool 5e klas Broeder Willibrord. 1963-64.

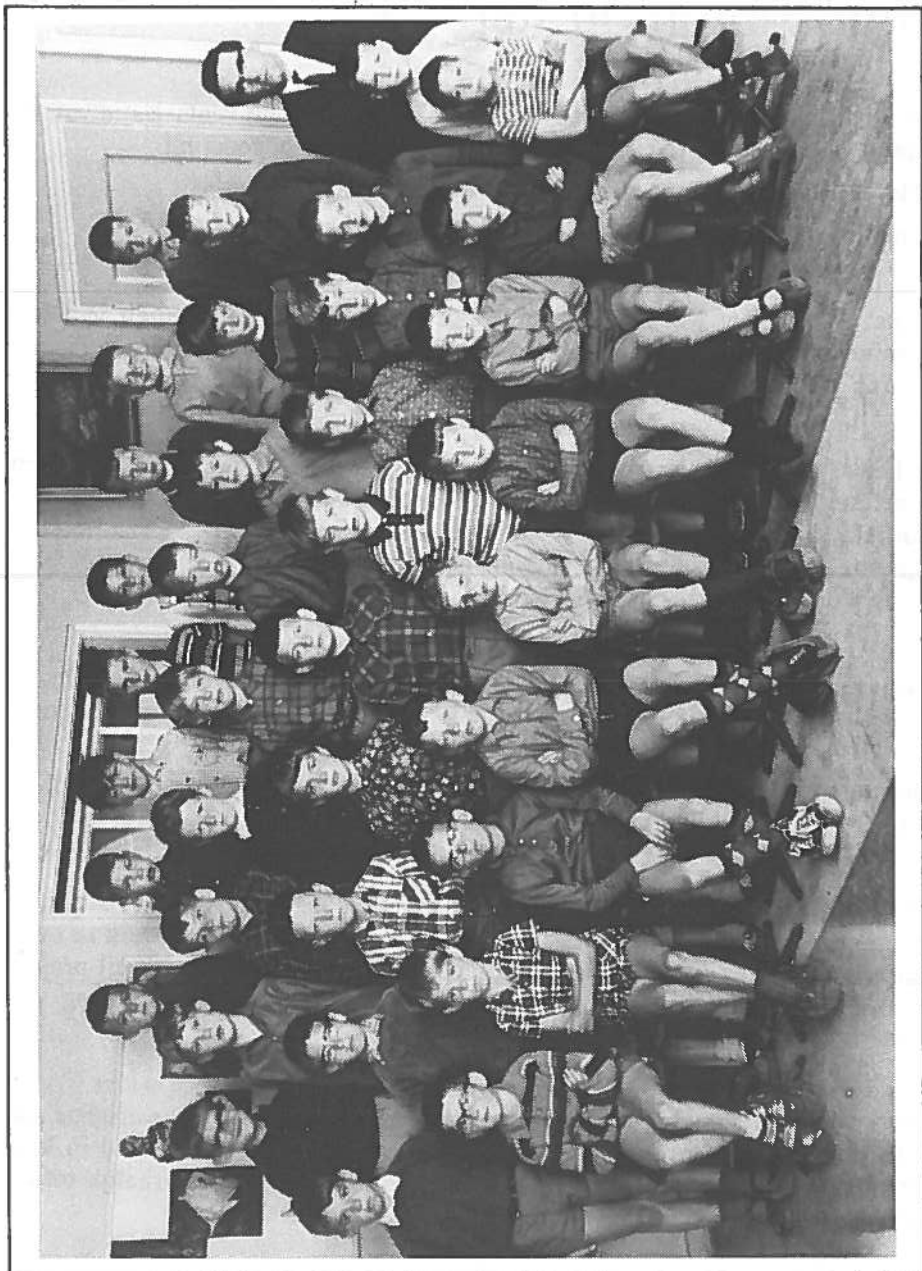
foto 5: Aloysiusschool 2e klas Meester Smeekens. 1968.

Voor Floron op stap

De Stichting Floron uit Leiden houdt zich bezig met de inventarisatie van de Flora in Nederland. Hiervoor heeft zij twee projecten opgezet n.l.,

- Het "Attractieve Aandachtssoort" Project.
- Het "Algemene Project".

In het AA project wordt Nederland onderzocht op het voorkomen van 105 opvallende en onmiskenbare plantensoorten waaraan een zekere indicatie waarde voor de toestand van het milieu wordt toegekend.

In het Algemene Project worden alle soorten genoteerd. Voor beide projecten zijn lijsten gemaakt waarop men de gevonden soorten kan aanstrepen. Het aantrekkelijke van deze opzet is dat men geen doorgewinterde florist hoeft te zijn om aan dit project een nuttige bijdrage te leveren. Ieder met een globale plantenkennis kan en mag meedoen.

Via de wekelijkse publicaties "Grasduinen" van Ad van Oosterhout in de Stem kwam een aantal geïnteresseerde leden in contact met de districtscoördinator voor onze gemeente.

Deze coördinator, Peter van Ruth, zorgt voor de lijsten en de eerste voorlichting hoe men het beste te werk kan gaan.

Na de contacten met deze coördinator besloten Ad Jacobs, Janus Keustersmans en ikzelf deel te nemen aan dit project. Er was nog volop werk in onze gemeente want er waren nog geen mensen die op deze wijze aan dit project meewerkten. Na een eerste stage met de coördinator in de omgeving van Chaam besloten wij zelf op pad te gaan.

Onze voorkeur ging uit naar het landelijke Ulicoten, waar we overigens alle drie vandaan komen om op te starten. Het gebied is onderverdeeld in km-blokken. Wij besloten 8 blokken te inventariseren. Om daadwerkelijk tot resultaten te komen maakten we het volgende plan, te weten:

-
- elke dinsdag-avond twee uur inventariseren.
 - wat we kenden meteen noteren.
 - bij twijfel meenemen en thuis onderzoeken.
 - zorgen voor goede documentatie.

Op 14 mei gingen we met zijn drieën voor het eerst op pad. We gingen richting Hondseind en Bertelbaan. In het begin vonden we veel soorten. We stonden er versteld van dat er op een korte afstand zoveel soorten stonden. Nadat we de eerste blokken geïnventariseerd hadden kwamen we steeds vaker dezelfde soorten tegen. Toch was het iedere keer weer kijken, overleggen en napluizen in de documentatie of we deze soort al wel of niet hadden. Het resultaat van de eerste avond was liefst 67 verschillende planten.

Ook de buurtbewoners hielpen zelfs een handje mee. Eerst vroegen ze wat we toch met zijn drieën aan het doen waren. Na de nodige tekst en uitleg spuiden zij hun kennis over de flora in hun eigen omgeving.

Inmiddels zijn we zo'n vijftien keer op pad geweest, soms met deskundige versterking in de persoon van Geert Adams, maar meestal toch met ons groepje. De eerste lijsten hebben we ingestuurd en in totaal hebben we nu 5 km-blokken afgewerkt.

Een greep uit deze lijsten:

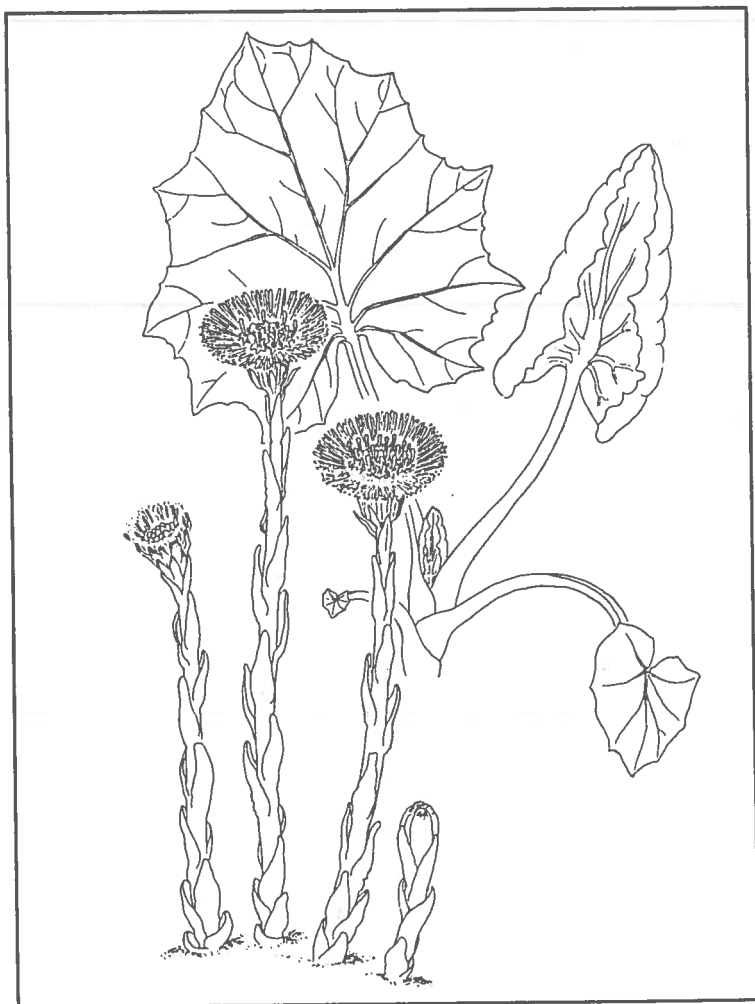
Grote Bereklaauw - Speerdistel - Dopheide - Fluitekruid - Heermoes - Herderstasje - Lisdodde - Pimpernel - Tormentil - Rolklaver - Perzikkruid (ruts).

Na 3 maanden van inventariseren zijn we als groep tot de conclusie gekomen:

- het is zeer interessant werk, elke blok levert andere flora op
- het is nuttig werk, men krijgt een inzicht in de plantengroei
- het vergroot je kennis van de flora
- er zijn nog veel km-blokken beschikbaar
- er kunnen dus nog veel liefhebbers helpen.

Heb je interesse om aan deze projecten mee te werken in Baarle Nassau, Ulicoten of Castelle, meldt je dan aan bij onze groep. Wij kunnen alle gewenste informatie geven of zorgen dat je de gewenste informatie krijgt via de districts-coördinator.

Fons Willemsen, Ulicoten.

ARME AMALIA (5)

Jawel, we hebben weer wat nieuwe aanwinsten te melden sinds vorige keer. Van Gust Haagen kregen we 2 echte oude leren beenkappen. Ze zijn nog in prima staat. Vroeger werden die wel gebruikt als beenbeschermers omdat men nog geen rubberlaarzen had. Ad van Eijl was ook weer van de partij met een mooi, handgemaakt houten naaldenkokertje. Ja natuurlijk! Met naalden. Het stamt uit de twintiger jaren, weet zij te melden. Bij mijn schoonzus kreeg ik een oud gipsen Theresiabeeld mee met 2 kandelaartjes. Het beeld draagt talrijke sporen van de tand des tijd. Femie Lückman deed ook weer mee. We kregen van haar een antieke perforator en een ouderwetse niet-machine, een heel fijn olie-spuitje voor bij de naaimachine en een kleine bronzen paardebel die zoveel geklingeld heeft dat er een stukje uit is waardoor ook de knikker kon ontsnappen.

Over knickers gesproken.....U hebt ongetwijfeld gezien dat wij plannen hebben om in de benedenhal een kinderhoekje in te richten. De oude schoolbank en het hobbelpaard (gekregen van de fam. Dirven- Lückman) nodigen daartoe uit. Een paar mensen hebben er al op gereageerd. Gust Haagen leverde een echte originele haktol en Femie Lückman bezorgde ons al een stel knickers, een paar oude kroontjespenhouders, een inktflesje, een schoolpasser (ken je die nog, met zo'n scheef potloodje erin?), een kleine pop, een heel stel poezieplaatjes en een verzameldoos met "Oud Hollandsche familie-spellen". Voor dit hoekje hadden we trouwens al een doos schoolspulletjes staan die we lang geleden kregen van de Zondereigense Zusters. We kunnen dus beginnen met het inrichten. Maar toch.....zouden er niet wat méér leden een kleinigheidje willen afstaan? Om twee redenen zou dat goed zijn, denk ik. Hoe meer verschillende spulletjes, hoe leuker zo'n hoekje wordt. En het Heernhuis wordt meer ONS Heernhuis naarmate meer leden er iets "van zichzelf in leggen"!!

U weet waar U terecht kunt!!!

Tot gauw.

A.v.Tuil.

DE HOOGHE DORPEN

Na verschillende gesprekken met dhr. van den Biggelaar kon onze kring 21.9.1991 deze Heemkundekring van de dorpen Knegsel, Vessem en Wintelré ontvangen. Al voor 10.00 uur waren de gasten, een 18-tal in Baarle gearriveerd. De koffie stond te pruttelen en de gesneden cake lag al klaar. Via Ons Wkblad hadden we ook onze leden gevraagd erbij te zijn, doch alleen Mevr. A.Gulickx-Koks heeft zich even laten zien, ondanks haar gebroken voet!! Als voorbereiding hadden we 2 programma's gemaakt, een voor goed en een voor slecht weer. 't Eertse zou het worden. Het was zeer goed weer zelfs. Na een welkomswoord door Ad Jacobs eerste koffie met wat erbij natuurlijk, als goede Brabantse gewoonte, werd er een inleidend gesprek gehouden door Cees Verschueren, aan wie we dat goed kunnen overlaten. Cees had zelfs nog wat illustratie-materiaal bij zich en met zijn goede kennis van Baarle waren de vragen niet van de lucht. Omdat we in het bezit waren van de dia-serie "Het Bels Lijntje", wilden we dat zeker niet van ons plan schrappen en als eerste kring van Brabant hebben zij van deze serie kunnen genieten. Verder lieten we ook nog de dia-serie van A.van Tuijl passeren om ook een beeld te geven van het monumentale wat onze gemeente te bieden heeft. Na opzij zetten van de apparatuur vertellen we ieder voor zich over de vroegere functie van het gebouw en al lopende door de kamers wat we in de toekomst met deze van plan zijn.

Het is prachtig weer, dus naar buiten. Gezellig maken we met zijn allen een korte wandeling door het dorp. Cees vertelt een aantal anekdotes uit de losse pols en de mensen vragen de oren van ons hoofd. Kort, inderdaad want we hadden om 13.00 uur afspraak bij Gust Snoeys in Castre voor een lunch, hesp met eieren. Vooraf, want dat kan bij Gust, even wat drinken, een biljartje, een voetbalspel en kijken naar de kruisbogen natuurlijk, en dan aan tafel. In een hotel zou je dat niet zien maar bij Gust werden door de achterdeur de eieren nog aangeleverd voor de lunch van onze genodigden. Kakelvers dus!!!

Na de lunch gingen we de bijna ongerepte natuur van Castre bekijken. Dus van Gust met de auto naar de Hooiberg en dan met de benenwagen naar 't Groeske. 't wil niks zeggen maar als Cees erbij is, word je op elk detail gewezen van boerderij, stukje natuur, bloempje, etc.. Op vragen van "de Hooge

Dorpen" werd Cees alsmaar enthousiaster. Op een gegeven moment stonden we op 't erf van een boerderij, waarvan 'den boer" toch eens kwam informeren wat wij er stonden te doen. De leuke reactie kwam toen Ad Jacobs naar voren stapte: "Oh, bende gij het, zeker met de Heemkunde op Stap". In de namiddagzon wandelen we van het Groeske weer terug naar de auto's. Instappen en terug naar Baarle, naar Fritske!! Want ze willen wel eens zien waar die dubbele notariële stukken in een café worden ondertekend!!! Bij een goede glas bier nemen we na een tijdje afscheid, van inmiddels Heemvrienden van elkaar. Een gezellige dag met echte Brabanders in "Ons Heem" geïnteresseerd

N.Ragas-Joosen.

De schaapskudde van Postel

Opgeschreven door Frans van den Brandt, 1990.

Verwerkt door Jeroen Geerts, juli 1991.

Frans van den Brandt is 66 jaar geleden geboren op de Oude Strumpt, op een steenworp afstand van Postel. Hij woonde hier tot 1990. Hij is er getogen en heeft er een gezin gesticht. Hij heeft de herder, Peer van Trier, persoonlijk gekend.

De schaapskudde

De schapenhouderij was in vroeger tijden een belangrijke bron van inkomsten, zo niet de belangrijkste. In de buurtschap Postel in Ulicoten was in de jaren ca. 1920 tot 1930 een kudde schapen van ongeveer 80 tot 90 ouderdieren. Als de lammertijd voorbij was, was de kudde aangegroeid tot ca. 175 stuks. Eigenaar van dit landbouwbedrijf was de familie Braspenning.

Deze dieren noemde men heideschapen. Dit was ook de juiste benaming, want heide was er in die tijd in overvloed aanwezig: onontgonnen gronden.

Deze heidevelden zijn natuurlijke gewassen. Het heideschaap is amper te vergelijken met de Texelaar. De kwaliteit van de wol was niet zo goed als nu, eveneens is dit zo met de aanwas van vlees: minder vlees, meer vet. De voortplanting was niet te vergelijken met de schapen van nu: de oaien hadden maar één lam.

Het nachtverblijf was een Vlaamse schuur zoals velen van ons ze nog wel kennen. Deze was meestal met stro gedekt met in het middenvlak later ook wel dakpannen. In de binnenwanden waren lange ruiven aangebracht om 's nachts bij te voeren. Dit was vooral nodig bij sneeuwval. Er werd ook haver gebruikt als voedsel. Als de oogst binnen was, moesten de schapen op het stoppelveld restanten van graan opruimen.

De herkomst van de kudde is bij navraag eindelijk bekend geworden. De familie Braspenning heeft deze kudde gekocht in Chaam bij een zekere Michielsen. Nazaten van deze Michielsen wisten nog van overlevering dat zij destijds met hun schapen voor langere tijd naar de Acht Zaligheden gingen. typerend is dat Braspenning de kudde rond 1930 weer heeft verkocht aan iemand in Reusel (de Acht Zaligheden).

De herder

De laatste herder die wij nog gekend hebben was Peer van Trier, afkomstig van Gilze. Peer was vooral gekend door de liefde voor zijn werk. Als er onverwijd een schaap een boorlingske ter wereld bracht in 't veld, dan legde Peer bij 't huiswaarts keren het lammetje op zijn schouders. Peer had natuurlijk altijd de hond bij om zijn schapen bij elkaar te houden. De roepnaam van de hond was "Spits". Peer had nog en ander middel bij de hand om de dieren op het rechte spoor te houden: een schopje met opstaande kleine zij-kanten. Met dit schopje gooide Peer met zand naar de schapen om het afdwalen te voorkomen.

Peer van Trier is op Postel gebleven tot dat hij aan verzorging toe was. Nadien is hij in het gasthuis in Gilze verzorgd.

Jaarmarkt Ulicoten

Dit jaar heeft onze heemkundekring voor de eerste keer meegedaan aan de jaarmarkt in Ulicoten. Op zondag 23 juni heeft de werkgroep Ulicoten zich gepresenteerd.

Een lange voorbereiding is er niet aan voorafgegaan. Een goed onderwerp en genoeg enthousiaste helpers zijn voldoende om in enkele weken iets leuks op te zetten waarmee meer bekendheid aan de vereniging gegeven wordt. (Nog meer bekendheid dan Amalia van Solms al heeft. Pluim voor ons bestuur !)

Zoals alle verenigingen in Ulicoten kregen ook wij een uitnodiging van de carnavalsvereniging en Muziekvereniging, die de jaarmarkt organiseren, om mee te doen met de jaarmarkt. Op 2 juni kwamen 12 leden van onze werkgroep hiervoor voor de eerste keer bij elkaar. "Doen wij mee met de jaarmarkt?", was de vraag, "natuurlijk doen wij mee !", was het antwoord. Volgende vraag: "Wat is het onderwerp ?" Fons Willemsen had al een onderwerp in gedachte en vertelde het ons. Het was een heel leuk idee van Fons, wij bewaren dit tot volgend jaar, maar onderling praatten we wat met elkaar en kwamen aan 'het' grote 'nieuws' van Ulicoten. Dit is, zoals jullie al wel zullen raden 'het Niemandsland'. In 'De Stem' en in 'Ons Weekblad' hadden enkele stukjes gestaan over dit unieke stukje Ulicoten. Er werd contact opgenomen met de ongekroonde koning. Jan Smeekens vond het ook een leuk idee en gaf zijn medewerking. Zand uit zijn koninkrijk van ruim 1 hectare in de Withagen, werd geëxporteerd naar Nederland. Op de foto is de winning van deze grond te zien die later in zakjes werd gedaan.

Het eerste nummer van de eerste jaargang van de 'Niemand's Koerier' verscheen, die aan alle inwoners van het 'nieuwe land' verspreid werd.

De zakjes Niemandslanzand werden te koop aangeboden op de jaarmarkt. 317 zakjes vonden hun weg naar het nieuwsgierige publiek, dat bij ieder zakje zand ook een kans kreeg op een van de prijzen die weggegeven werden. Ook werden enkele jaarboeken en brochures verkocht en groeide ons ledental weer.

Enkele tientallen jaren geleden ontdekte E. Loffeld in archieven het bestaan van een stukje grond dat niet van Nederland en niet van België was. Het was eigendom van de familie Smeekens en lag in Ulicoten op de Withagen. Het is een gewoon stukje weiland, lage grond en het ligt niet aan een weg, niet eens aan een zandpad. De toegang loopt door een ander weiland. In de

archieven staan van alle percelen in de gemeente Baarle-Nassau en Baarle-Hertog beschreven of ze Nederlands of Belgisch zijn. Dit is gebeurd na de oorlog tussen Nederland en België in 1830. In deze oorlog scheidde België zich af van Nederland. Baarle onder Nassau werd weer gescheiden van Baarle onder den Hertog. Iedereen ging er van uit dat heel Ulicoten bij Baarle-Nassau hoorde. Heel Ulicoten.....???

Op de waarschijnlijk drukke agenda van de achtste augustus 1843 stonden de percelen die te verdelen waren. Al deze vele honderden percelen werden een voor een, voor een, ...voor een, ...voor een,behandeld. Op deze bewuste achtste augustus werd het Tractaat van Maastricht ondertekend. Nu was er voor altijd duidelijkheid over de grenssituatie....??? duidelijkheid....???. Zonder het zelf te weten creëerden Nederland en België een nieuwe staat, zelfs zonder dat de eigenaar van de grond het wist. Op deze dag werd uit een stukje Baarle, samen 1,18 hectare, 1 klein landje gevormd. Het landje werd na ruim 100 jaar ontdekt en tot op de dag van vandaag heeft het zijn zelfstandigheid weten te behouden, het stukje Baarle, Ulicoten, gelegen op de Withagen.....

bronnen: gesprekken met Jan Smeekens, Niemands Koerier

Jeroen Geerts

Moderne zandwinning voor de export in Niemandsland

Van Smekens tot Jans(s)en(s); 550 jaar familiegeschiedenis

Herman Janssen uit Merksplas begon een viertal jaar geleden met een stamboomonderzoek. Zijn voorouders waren afkomstig van Ulicoten en daardoor kwam hij in contact met onze heemkundekring. Al snel werd hij lid en volgde hij o.a. de cursus oud-schrift. Deze cursus was een welgekomen ondersteuning voor het veelvuldig grasduinen in archiefstukken en bevolkingsregisters.

Zijn onderzoek leidde hem naar de familie Smekens en zo in rechte lijn naar voorvader Bartholomeus Janssen, geboren in 1705 in Ulicoten. Daarna bleef de naam Janssen in zijn verschillende schrijfwijzen behouden. Voordien namen de mensen het niet al te nauw met hun namen. Ook de overheid hechtte er weinig belang aan. De meesten konden lezen noch schrijven. De juiste schrijfwijze van hun naam interesseerde hen dan ook niet. Er werd trouwens geen vast naamgeving gebruikt, het waren voornamelijk verwijzingen naar een naam of beroep. Eerst constateerde Herman verwijzingen naar het beroep van smid (Smekens). Voordien gebruikte men weer patroniemen, verwijzingen naar de naam van de vader: Janssen betekent eigenlijk de zoon van Jan (Janszoon). Het was dan ook mogelijk dat de naam veranderde. Indien bijvoorbeeld Bastiaan Janssen een zoon had, dan heette hij op zijn beurt Bastiaans (zoon van Bastiaan). Het spreekt vanzelf dat dit alles het onderzoek van Herman er niet eenvoudiger op maakte. Verschillende schrijfwijzen tierden welig voort tot de Franse revolutionairen op het einde van de achttiende eeuw de burgerlijke stand instelden. Maar ook dan nog spelde de ambtenaar of secretaris de naam nog wel eens verkeerd, met alle gevolgen vandien.

Omstreeks 1800 begonnen de nakomelingen van Bartholomeus Janssen uit te zwermen. Zo kwamen in Hoogstraten de takken Jansen (oorspronkelijk bezembinders) en Janssen (herbergiers en voermannen) terecht. Een derde tak trok naar het noorden tot in Den Bosch (Janssens).

Het lukt niet iedereen om 550 jaar familiegeschiedenis te onderzoeken, een reden te meer om de bevindingen te boek te stellen, wat Herman ook gedaan heeft.

Op zondag 1 september werd bovendien een familiefest georganiseerd: 600 Jansen, Janssen en Janssens uit Vlaanderen, Nederland en zelfs de Verenigde Staten kwamen samen op het landgoed Schaluinen. Het boek "Van Smekeken tot Jans(s)en(s): 500 jaar familiegeschiedenis" kon in geen idealer kader voorgesteld worden. Onze voorzitter Ad Jacobs mocht het eerste exemplaar ontvangen. Het speurwerk naar de wortels van de Jans(s)en(s) vormt een waardevolle bijdrage voor de opzoekingen in het kader van de viering van 1000 jaar Baarle in 1992. Er waren zo'n 300 voorintekenaars voor het boek. Alle exemplaren zijn verkocht. de belangstelling voor het boek was zondag zo overweldigend dat een tweede druk niet lang op zich zal laten wachten. Vele familieleden, die eerst een afwachtende houding hadden aangenomen, waren erg onder de indruk van de presentatie en de inhoud ervan.

Het is ongetwijfeld een gedegen weergave van het onvermoeibaar vorscherswerk van Herman Janssen.

Een groep van de familie Jansen rond de oudste nog in leven zijnde Jansen

Verkoop jaarboek

Het jaarboek 1991 heeft reeds een grote afname gekend. De voorraad is nog niet uitgeput. U bent dus nog in de gelegenheid om een exemplaar aan te schaffen voor uzelf of bv. als kado.

Het jaarboek is te verkrijgen bij de bestuurleden, op de eerste zondag van de maand in het heemhuis, bij BAC, VVV, Femie Luckmann, boekhandel Jansens, Klavertje Vier.

Prijs van het jaarboek: 20 gulden/360 bf voor leden, 25 gulden/ 450 bf voor niet-leden.

Heemkamp 1992

In het kader van duizend jaar Baarle neemt heemkundekring 'Amalia van Solms' de organisatie van het heemkamp op zich. Dit jaarlijkse initiatief gaat uit van de overkoepelende organisatie Brabants Heem. In Noord-Brabant wordt elk jaar in een andere plaats zo'n heemkamp ingericht. In 1990 was de beurt aan Zundert, uiteraard vanwege het Van Gogh-jaar. Bijna tweehonderd mensen namen van 8 tot en met 11 augustus hieraan deel om te speuren naar het verleden uit de tijd van Van Gogh.

In 1992 is het de beurt aan Baarle; uitgangsdatum is de tweede helft van augustus, de voorlaatste week van de schoolvakantie.

Een degelijke organisatie is noodzakelijk voor zo'n manifestatie: de activiteiten moeten uitgewerkt worden en een flink aantal deelnemers moet onderdak vinden in hotels, bij particulieren, in caravans en tenten, schoolgebouwen etc.

Daarom is een werkgroep 'heemkamp' opgericht: Leo van de Ven (voorzitter), Gerrit de Jong, Ineke van Strijp-van der Bok, An Gulickx-Koks, Lisette Gulickx-Verachtert en Clara Vlasblom (secretariaat).

Leden en belangstellenden met ideeën voor het heemkamp kunnen die altijd bij hen kwijt of bij onze secretaresse Nicole Ragas-Joosen, tel. 699 740 of schriftelijk op het Heemhuis Kerkstraat 4 2387 Baarle-Hertog. Iedereen die een handje wil helpen, is natuurlijk welkom.

Nieuwsbrief-bestellers

Voordat de nieuwsbrief gelezen kan worden, moet het rondgebracht worden. Dit is een uiterst geschikte taak voor mensen die 's avonds nog graag een frisse neus halen.

Wie ook enkele nieuwsbrieven wil rondbrengen, kan zich melden bij het secretariaat: 014/ 69 97 40 of steek een briefje in de bus van het heemhuis Kerkstraat 4 Baarle-Hertog.

Openingsdagen archief gemeente Baarle-Nassau

Streekarchivaris A.M.C. Zom zal op de volgende data in het gemeentearchief van Baarle-Nassau te consulteren zijn van 10.00 uur tot 16.30 uur en dit telkens op maandag en dinsdag :

30 september en 1 oktober

28 en 29 oktober

25 en 26 november

23 en 24 december

Het centrale kantoor en de studiezaal van het Streekarchivaat te Oosterhout zijn dagelijks voor het publiek geopend.

Bezoekadres: Torenplein 10 (De Bussel) Oosterhout.

Correspondentieadres: postbus 10150 4900 GB Oosterhout.

Bij afwijking van het dagrooster kan geïnformeerd worden op het kantoor van het Streekarchivaat tel. : 01620-89895 of 89896.

VIJFDE HEEMKALENDER KOMT ER AAN!

De werkgroep "Heemkalender" jubileert. Zij levert straks onze vijfde kalender af. Het komt natuurlijk prachtig uit dat die bedoeld is voor 1992, Baarle's grote jubileumjaar. Reden genoeg om met iets speciaals voor de draad te komen. Dat zie je straks meteen. Het voorblad heeft nu een prachtige afbeelding IN KLEUR (!) van Amalia van Solms. U weet intussen dat de kalender elk jaar een bepaald thema heeft. Eerder keken we al naar wegen en straten (1988), deuren en poorten (1989), details (1990) en kerkschatten (1991). Het komende jaar gaat U in twaalf grote stappen door de duizendjarige geschiedenis van Baarle. U ontmoet evenzoveel historische figuren die betrokken waren bij onze geschiedenis. Tegelijk wordt het ontstaan en het behoud van onze ingewikkelde grenzenverstregeling verklaard. Mooi om te hebben en leuk om cadeau te geven. Ondanks de feestelijke uitgave blijft de prijs gelijk aan voorgaande jaren: vijf gulden of negentig francs. Hoe kwam deze kalender tot stand? Ineke van Strijp en Fernie Lückman speurden stad en land af naar de juiste afbeeldingen. Theo van Kints maakte of veranderde foto's. José en Fons Raeymaekers verzamelden de historische gegevens. Antoon van Tuijl stelde de teksten samen. Modehuis De Kok sponsorde de kleuren-druk van de voorplaat. Drukkerij Em.de Jog verzorgde in goed overleg de technische uitvoering. Vanaf 6 oktober a.s. is de nieuwe kalender te koop.

A.van Tuijl.

Nieuwe leden

Mevr. R. Geerts, Chaamseweg 8, Ulicoten
A. Geerts, Chaamseweg Hazenberg 3-A, Ulicoten
Dhr. J.H. Akkermans, Taxandriastraat 2, Baarle-Nassau
Dhr. F Kojen, Bernardusstraat 33, Ulicoten
Dhr. H.J. Pelkmans, Kievit 1-A, Baarle-Nassau
Mevr. M.L. Peeters-Cocq, Armeshof 6, Ulicoten
Dhr. F.X.J. de Jonghe, Lage weg 4, Minderhout
Dhr. J.A.M. Smeekens, Gierlestraat 21, Baarle-Hertog

Abonnement Brabants Heem en Taxandria

Leden die via de heemkundekring een abonnement op Brabants Heem en/of Taxandria hebben en dit abonnement niet wensen verlengd te zien, vragen wij vriendelijk om dit voor het einde van het jaar schriftelijk te laten weten.

In de laatste nieuwsbrief van het jaar zullen de abonnees op Brabants Heem en/of Taxandria reeds een acceptgiro of overschrijving vinden voor het abonnement 1992. Dit vroege tijdstip dient om de administratie van beide tijdschriften zo snel mogelijk te kunnen informeren over de stand van zaken.

"VAN DOOREMAEL", een schoolmeester apart !

Richard Vermeulen

Dit artikel kunnen wij u brengen dankzij de medewerking van Richard Vermeulen van Heemkundekring Balen.

Over geen enkele schoolmeester is er zoveel geschreven in de Balense archieven dan over de heer Van Dooremael. Het is daarom, dat we aan de hand van deze vele dokumenten graag een beeld willen scheppen over het verblijf van deze onderwijzer te Balen.

Jan Cornelius Franciscus Van Dooremael (zie ook bijlage 1) werd geboren te Baerle-Hertog op 30 april 1825. Hij kwam uit een gezin van vijf kinderen. Zijn vader Adriaan Van Dooremael (Nassau 18.08.1790, +Hertog 19.11.1859), die kleermaker was, huwde te Baerle-Hertog op 28 augustus 1819 met Snollaerts Anna Catharina (21.12.1786, +Hertog 17.12.1869). Volgende kinderen werden uit dit huwelijk geboren :

Adriaan Ferdinand (16.08.1820)

Anna Cornelia (05.11.1822)

Jan Cornelius Frans (30.04.1825)

Jan Baptist (31.01.1828, +11.05.1828)

Jan Peter (18.12.1829) ⁽¹⁾

Jan Cornelius Frans ging studeren voor onderwijzer in de Normaalschool van Lier; hij behaalde er in 1849 zijn diploma. Als prijs bekwam hij daar een aardrijkskundig woordenboek; op de omslag leest men : "Gegeven door het Staatsbestuur aan den leerling Onderwijzer Cornelius Van Dooremael van Baerle-Hertog, gediplomeerd in de normaalschool van Lier." ⁽²⁾ Hij werd te Balen onderwijzer benoemd op 27 augustus 1849 ⁽³⁾ als vervanger voor de toen overleden Adriaan Buys. ⁽⁴⁾ In oktober van datzelfde jaar kwam Cornelius van Heikruis (Brabant) naar Balen in een kamer bij Wed. Anna Catharina Wouters (Lommen) in huis "den Engel", markt nr.11. ⁽⁵⁾

Tijdens de periode tussen het overlijden van Adriaan Buys en de aankomst van Van Dooremael te Balen nam Jan Buys ⁽⁶⁾ broer van Adriaan, tijdelijk het schoolmeesterambt waar. Later ontstaan hierover ook nog wat perikelen tussen Buys en het Balense Gemeentebestuur in verband met de wedde van deze "schoolonderwijzer". ⁽⁷⁾

Cornelius Van Dooremael was een uiterst strenge onderwijzer; zelfs zo

streng dat sommige leerlingen weigerden naar school te gaan en de ouders zich bij het gemeentebestuur over die uiterste strengheid bekloegen. Bovendien was hij ook een echte plaaggeest, niet alleen voor de Balense gemeenteraad, maar ook voor de Balense inwoners, zover zelfs dat hij geen kosthuis in het dorpscentrum meer vond en een kamer moest betrekken in Rosse-laar.

Gedurende ongeveer één jaar oefende hij zijn schoolmeestersambt uit zoals het hoorde; vanaf oktober 1850 begonnen echter de eerste klachten aangaande zijn persoon binnen te rollen bij de Balense overheid.

Om een beeld te krijgen van de vele en soms merkwaardige klachten tegen schoolmeester Van Dooremael laten we er hier enkele chronologisch volgen.

"Klachten tegen de schoolonderwijzer.

1. *Dat het Andreas Belmans ter wijk Gerheiden is welken door de Gemeente Schoolonderwijzer van alhier mishandeld of geslagen geweest is.*

2. *Dat die mishandeling maar eenen keer heeft plaats gehad en dat het kind Belmans nu weder zoals de andere scholieren wordt aanzien.*

3. *Wat de redenen zijn waarom gemelden schoolonderwijzer "de catechismus" weigert te lezen, is ons onbekend.*

4. *Klachten omtrent zijne gesprekken met "klijnagting" van Burgemeester, Schepenen, Pastoor en Onderpastoor.*

5. *De schoolonderwijzer zegt : "dat het schoolreglement waar de vakantietijden zijn vermeld in de school hangt, en dat hij niet verplicht is er mondeling de scholieren verder bericht van te moeten geven."*

Boek "Briefwisseling 1839-1851" nr. 88.

Van Dooremael was ook iemand die regelmatig verlof aanvroeg; "VACANTIE" was meermaals het twistpunt tussen de schoolonderwijzer en de gemeente. Dit blijkt uit de gemeentelijke briefwisseling.

In augustus 1851 moet de ondermeester Carolus Joris ⁽⁶⁾ gedurende het verlof van Van Dooremael de gemeenteschool alleen besturen. Een bijna onoverkomelijke zaak met de toenmalige hoeveelheid kinderen !

Ook dient nog vermeld te worden dat Cornelius Van Dooremael 's avonds na 9.30 u. op 10 oktober 1851 in mekaar geslagen werd. Hij diende echter nooit een klacht in; volgens de gemeente-overheid had hij echter de daders herkend. De vele verlofaanvragen van de schoolonderwijzer hadden toen waarschijnlijk al iets te maken met zijn gezondheidstoestand, want in oktober 1851

lezen we volgend verslag :

17 oktober 1851

Aan de heer Arrondissements Commissaris.

"Wij achten het onze innerlijke plicht U ter kennis te brengen de ellendige, ja droevige toestand waarin onze gemeente onderwijzer, de heer Van Dormael (Van Dooremael), zich thans bevindt.

We melden U verder dat gemelden heer Schoolonderwijzer waarlijk alle tekens van krankzinnigheid vertoont; zo is ook vastgesteld door doctoor Van Eynde (Mol) en Baekens, geneesheer te Balen.

Reeds sinds 2 dagen heeft Van Dooremael zijn logementsplaats te Rosselaar verlaten en is in zijn oud, alhier wijk Markt, ingelopen bij zich hebbende een zware dikke stok.

Hij bevindt zich daar nu nog woedend, in zoverre zelfs dat men er vier man heeft bijgezet om aan zijn "dwaelingen" ten gevalle te kunnen weerstaan.

Bejammerlijk voor de jeugd terwijl er sinds dagen door hen gene klop meer is gedaan noch niets hier omtrent.

Woensdag zelfs is gemelde schoolonderwijzer, bij zich hebbende, het zwaar hout aan zijn schoolplaats aangekomen; de ondermeester heeft toen uit vrees de deuren gesloten om alle onheilen te keer te gaan.

Het spijt ons U te moeten zeggen dat het thans bestaande onderwijs, welk zo al dagen voortduurd niet langer kan en het daarom ook onze heilzame plicht er eindelijk paal en perk, het zij op de één of andere wijze aan gesteld te zien.

Derhalve, Mijne Heer, namen wij de vrijheid U te raadplegen of men om redenen als voormeld de taak van het onderwijs niet in handen te geven van Dhr. Ch. Mertens, onderwijzer, nu bijzonderling, te Mol."

G.A.-Briefwisseling 1851-1854, (nr. 156 bis)

Dat Cornelius Van Dooremael echt een plaag was voor de Balense overheid lezen we in een verslag van drie dagen later : op 20 oktober 1851.

"Schoolmeesters gedrag (105)

Borgemeester en Schepenen der Gemeente Baelen op verzoek van den heer Donnez, rechter ter instructie, bij de Arrondissements Regtbank te Turnhout verklaren dat den heer Van Dooremael Cornelius Franciscus, gemeente school onderwijzer alhier, volgens

ingewonnen berigten, zich aan de volgende feiten heeft plichtig gemaakt :

Aan mishandeling op het kindje van Jan Baptist Belmans, onzen inwooner, hetwelke bij hem ter school ging.

Van Dooremael voornoemd heeft zich ook veroorloofd, in eenen herberg, en zelfs in de tegenwoordigheid van een Raadslid & ten bijwezen van verscheiden inwoners dezer Gemeente, te zeggen : "IK SCHIJT HET GEMEENTE BESTUUR UIT".

Dat hij ook verscheidenen malen met de Burgers Krakeel & twist heeft gemaakt. Verder ons bepalende op de andere klagten tegen hem ingebracht :

Van Dooremael voornoemd, heeft zich op de 7okt omtrent 7 1/2 uren 's avonds, alhier ter wijk Schoor op eenen afstand van zijn logement van 3/4 uers, begeven ten huize van Armand Dillen, tapper aldaer, heeft zich daer eenigen tijd opgehouden, toen de meester Van Dooremael, den huisbaes aenzocht hem te vergezellen, en is dan met hem bij den tapper Joseph Gevers, (in de Ploeg) ook te Schoor ingegaen, aldaer eenen tijd verbleven te hebben, nog altijd vergezeld van opgemelden Armand Dillen; de Meester noodigde hem verder uit hem zeg uitnodigde met hem te gaan, en heeft zich dan naer de herberg van Catharina Dammen, in dezelfde wijk, begeven, welke laetsgenoemde reeds slapen was, omstreeks 11 uren 's avonds door opgemelden Schoolonderwijzer is ontwaakt, binnen gekomen zijnde, hebben zij hun daer eenen tijd opgehouden, alswanneer zij dit huis hebben verlaten, is den Schoolmeester, nog altijd vergezeld van Arm. Dillen gegaen naer eenen andere herberg bij den genaemden Petrus Andreas Kemps, welken ook slapen was, en daer nog aendrong om binnen te komen, doch dezen weigerde de deur te openen;

Donderdag op dezen omtrent 9 1/2 uren 's avonds bevond zich meergemelden Van Dooremael, ten herberge van Benedictus Van Brabandt, tapper alhier wijk Markt, toen den genoemde huisbaas, vergezeld van Jan Fr. Engelen molenaar alhier wijk Scheps, daer binnen zijn gekomen, zegde den Schoolmeester aen Van Brabandt : "GIJ ZIJT NAER MOLL GEWEEST, GIJ HEBT DAER ZEKER EENEN VALSCHEN EED GAEN DOEN. EN GIJ FRANS ENGELEN, GIJ GIJ HEBT UWE MOEDER WILLEN DOODEN EN MET DE KEEL GEVAT."

Engelen voornoemd is dan naar zijne woning wijk Scheps gegaen, na eenen tijd ten huize te zijn geweest, hoorde hij omstreeks 11 1/2 uren 's avonds op de deur zijner woning kloppen, vragende wie daer aen was; ontving Engelen geen antwoord, doch bij aenhouding met

kloppen, zegde eindelijk iemand : "IK MOET BINNEN ZIJN"; Engelen voornoemd vermeent dat het opgemelden Schoolonderwijzer is geweest.

Engelbert van den Berghen, organist alhier zegt in den herberg van Joseph Heuvelmans te zijn toen de heer Van Dooremael hem verscheide woordenwisselingen toebragt, zozeer dat Van den Berghen hem zegde : "IK ZAL ONZEN ANDRIES GAAN ROEPEN" waarop Van Dooremael zegde : "IK SCHIJT UWEN DRIES EN OOK JAN JANSEN (Schepen) UIT."

Borgemeester en Schepenen van hunnen t'wegen verklaren daer en boven, dat ingevolge proces-Verbael van Ambtswege opgemaekt, in den nacht van 10 en 11 dezer, de Schoolmeester is mishandeld geworden; hij verklaerde de daders te kennen, doch hun niet te willen noemen. Sedertdien tijd heeft menigvuldige teekens van Krankzinnigheid gegeven, zie hier er eenigen van :

Den voornoemde Schoolonderwijzer is dan op woensdag 15 dezer woedende in de Markt aangekomen, bij zich hebbende eenen zwaren Stok, hij is in zijn oud logement, bij Jan Oeyen, ingegaen, en nadien, nog altijd met zijnen Zwaren Stok gewapend is hij naer de School gegaen; uit vrees van buitensporigheden, sloot de ondermeester Joris de deuren toe, en is dan weder naer zijn oud logement teruggekeerd nog bijna altijd woedende, zoozeer, dat wij hem in laetsgenoemd huis met drij mannen hebben doen bewaken.

Zijn huisbaes Petrus Oeyen, geneesheer Van Eynde & Bulkens & den heer Van Hove, gelast met het onderzoek nopens de zaak & vergezeld van den Griffier van het Vrederegert van dit Kanton, verklaren allen dat den heer Van Dooremael hun met alle teekens van Krankzinnigheid is voorgekomen.

Wijder moeten wij ook melden, dat hij, voor wat zijn onderwijs aangaet, hetzelfde voor zoo veel ons bekend is, regulierlijk heeft waargenomen.

Baelen 20 oktober 1851

gef. Van Mierde Borgemeester, & Gaethoffs Secretaris"
uit G.A. "Getuigschriften 1846-1878".

Om al deze klachten te staven zijn in datzelfde "Getuigschriften"-boek (1846-1878) tal van verklaringen opgetekend. Zo lezen we ondermeer bij nr. 108 :

"In het jaar 1851, den 8 november ten twee uren namiddag zijn voor ons Burgemeester en Schepenen der Gemeente Baelen verschenen.

Petrus Oeyen oud 62 jaar landbouwer alhier ter wijk Rosselaer, bij welke den her. C.L. Van Dooremael, gemeente Schoolonderwijzer alhier, in den kost was, welke ons verklaert; dat het van zijne volkomen kennis en geweten is dat voornoemde Heer Van Dooremael op 14 oktober 11 ten zijnen huize is aangekomen, en aldaar heeft verbleven tot den volgenden dag omtrent middag, toen hij zich naer het dorp heeft begeven, woedende en bij zich hebbende eene zware stok, dat hij vele teekens van Krankzinnigheid gaf."

Onder nummer 109 :

"In het jaar 1851, den 8 november is verschenen : Jacob Oeyen, landbouwer alhier wijk Markt woonende welke verklaert, dat den heer Van Dooremael, Gemeente Schoolonderwijzer, bij hem ten zijnen woonhuize is aangekomen even in eenen staet van Krankzinnigheid of er ten minste alle teekens van gaf en aldaer, zoo onder zijne bewaring als onder die van verscheidene andere personen omtrent vijf dagen verbleven, meestendeelse dag en nacht woedende, zelfs nog weggevlugt, toen voornoemde Hr. Van Dooremael op het aandringen zijn vader, met dezen laetsgenoemden is weggegaan."

Onder nr. 110 :

"Verklaring opzigtens de schoolmeester Van Dooremael :

Op datum 8 november 1851 om circa 2 1/2 uren namiddag is verschenen Petrus Cuypers, Tapper en Landbouwer alhier ter wijk Markt, welke ons doet het volgende verslag : Dat den Hr. Van Dooremael Gemeente Schoolonderwijzer alhier, bij hem is binnengekomen ook met alle teekens van Krankzinnigheid en bij zich hebbende eenen zware stok zegde aen de declarant : "GEEF MIJ WATER WANT ZIJ ZIJN WEL MET VEERTIEN MAN ACHTER MIJ." Na omtrent vijf minuten aldaer verbleven te hebben, heeft de voornoemde Schoolonderwijzer dit huis verlaten en is woedende naer dat van Jacob Oeyen gegaen. Den declarant voegt hier nog bij, dat hij in dit huis den Hr. Van Dooremael twee nachten heeft helpen bewaken en dat hij gedurende dezen tijd ook alle teekens van Krankzinnigheid gaf".

Onder nr. 111 :

"Verklaring opzigtens Schoolonderwijzer Van Dooremael :

In het jaar 1851, 8 november is verschenen Henricus Kuypers veldwachter dezer Gemeente, welken specialijk door het Gemeente Bestuur van alhier is geordonneerd geweest, den Hr. Van Dooremael,

welke alle teekens van Krankzinnigheid gaf, gade te slaen. De declarant verklaert, dat hij ten huize van Jacob Oeyen, waer den Hr. Van Dooremael zich bevond twee nachten & drij dagen dezen laetstgenoemden heeft helpen bewaken, dat hij niets dan alle Krankzinnige teekens gaf zoo in gesprek als andersints, dat hij al woedende verscheidene malen heeft willen ontvlugten”.

VAN DOOREMAEL TIJDELIJK WEG UIT BALEN.

Omwille van zijn toch wel zorgelijke toestand ging Cornelius eind oktober, samen met zijn vader - die hem kwam ophalen te Balen - terug naar Baarle Hertog. Zijn herstellingsverlof zou ongeveer tien dagen duren. We lezen echter op 29 oktober 1851 volgend verslag :

“Wij achten het van onze plicht U ter kennis te brengen dat de Gemeente School onderwijzer Van Dooremael aen wie men verlof van 8 à 10 dagen tot herstelling had verleend en welken tijd reeds voorbij zijnde, zich tot dus verre noch niet heeft aengeboden, om zijn lessen te hervatten. Gisteren kwamen wij van wege zijn moeder een brief te ontvangen, vragende wederom verlof van 8 à 10 dagen voor haeren zoon vergezeld van een attest door den Hr. R. Van Genk, Geneesheer te Baerle Hertog waer in gezegd wordt dat de Meester aldaer noch eenige tijd diende te verblijven en zegt hier voor 8 à 10 dagen noodig te zijn.”

Door deze toestand zag het Gemeentebestuur zich verplicht om weer naar een vervangende onderwijzer uit te kijken. Na heel wat heen en weer geschreven te hebben wordt uiteindelijk dhr. Ch. Brusselaers tijdelijk aangesteld als Schoolonderwijzer ter vervanging van dhr. Van Dooremael. Dit belangrijk bericht wordt dan ook onmiddellijk aan de bevolking bekend gemaakt met volgend schrijven :

“Lager Onderwijs. Belangrijk bericht. Het Kollegie van Borgemeester & Schepenen brengt ter kennis van het publiek, dat de Hr. Carolus Henricus Brusselaers, herkomstig uit 's Rijks Normaerl School te Lier, bij Ministerieel besluit van 29 oktober 11 is aengeslteld om het onderwijs in de Gte School alhier in vervanging van den Hr. Van Doremael waer te nemen.

Derhalve aenzoekt het Kollegie van Borgemeester en Schepenen aen alle ouders van hunner kinderen morgen ter gewoon uer na de

schoolplaats te doen keeren om hunne lessen te hervatten welke sinds lange dagen aen hun zijn onttrokken geworden. Het Bestuurs Kollegie vult zich ook met de hoop dat de te school gaende en keerende leerlingen hunne gezonden schoolonderwijzer allen verschuldigde eerbied zullen bewijzen.

In vergadering te Baelen 4 november 1851

De Borgemeester & Schepenen

Op bevel

de Secretaris

get. Gaethoffs

get. Van Mierde Burgem.

J.J. Jansen en A.Swinnen, Schepenen"

Tijdens de afwezigheid van Cornelius Van Dooremael doet de gemeente al het mogelijke om zijn plaats definitief te laten innemen door Ch. Brusselaers. Zo schrijft men onder andere aan de heer Gouverneur van de provincie Antwerpen en aan de heer Verdeyen, Schoolinspecteur te Antwerpen :

"Wij konden niet langer meer vertoeven U weledele Heer den Staet van zaken nopens den toestand van het onderwijs in onze gemeente op te helderen.

Den Raed in zijne vergadering van heden heeft zich met die belangrijke staet van zaken onledig gehouden, zijn innig verlangen is dat er op de een of andere wijze pael en perk wordt aan gesteld.

Wat het gedrag van de heer Van Doremael gemeente School Onderwijzer alhier betreft, die stemt in genendeelen overeen met zijn verschuldigde ambtsbetrekking zoo en gelijk wij vroeger dikmaals hebben doen kennen.

Een algemeen geroep niet alleen van de Gemeente Raad maar meest van elken inwoner werd ons onverdragelijk nopens zijn ongeregelde levenswijze, Barbaarsheid, spotterijen, twist enz.

En om dan eindelijk aen het verlangen der gegeneraliteit te voldoen zijn het onze vurige wenschen dat het u weledele heer moge behagen, den Gemeente Raed te autoriseren om den heer Van Doremael door een ander te laten vervangen.

Deze volmagt bekomende zullen wij voorzeker aen den roep onzen Inwoonders beantwoorden.

Het College van Burgemeester en Schepenen

Get. Van Mierde Burgemeester

J. Gaethoffs Secretaris

J.Swinnen, J.J. Jansen Schepenen"

22 december 1851

Alle middelen waren blijkbaar goed om Van Dooremael weg te krijgen uit het onderwijs te Balen. Zo werden er ook brieven gestuurd naar alle overheden met de hoeveelheid schulden die de "Meester" nog had te Balen.

Enkele van deze waren ondermeer :

Aan Van Stratum, schoenmaker alhier, 7,50 frank voor "aanzetten van een paar botten".

Drankschulden bij o.a. A. Swinnen (brouwer), Petrus Cuypers(tapper), Joseph Heuvelmans (tapper) en nog talrijke anderen, De totale drankschuld bedroeg +/- 80 frank.

Ook de verklaringen aangaande de scheldwoorden aan het adres van het Balens gemeentebestuur werden nog eens extra in de verf gezet; een bewijs hiervan is volgend kort citaat:

"Wat de verklaring over de Scheldwoorden opzigtens het Gemeentebestuur betreffen moeten wij U melden, dat het te Baelen was bij Fransus Boone den 25 Meert 1851 zijnde den feestdag van Onze Lieve Vrouwe Boodschap ituschen 9 en 10 uren 's avonds en zulk in tegenwoordigheid van 1.Jan Daems, Molenaar, 2.Andreas Willekens, landbouwer, 3.Jos Peeters, landbouwer, 4. J.F Engelen, molenaar, 5.Petrus iVermeerbergen, bakker, en 6. Petrus Huybrechts Smit, alle alhier woonende en zulk in de volgende termen : "IK SCHIJT HET GEMEENTEBESTUUR UIT" Den Schepen Swinnen was daer ook tegenwoordig en heeft deze woorden door Van Doremael hooren uitspreken."

VAN DOOREMAEL TERUG TE BALEN.

Spijts alle pogingen van de Balense overheid komt eind februari 1852 het bericht dat de "Meester" uit Baarle Hertog terug in zijn ambt hersteld wordt. Het Gemeentebestuur zendt volgende toch wel emotionele brief naar de Arrondissements Commissaris:

Balen, 3 maart 1852

Aan de Heer Arrondissements Commissaris.

Eindelijk leggen wij het ons ten schuldigen plicht te antwoorden op uw weledele brief van 26 februari, waarin wij met leedwezen lezen dat de Heer Gouverneur verlangt dat de heer Van Dooremael wederom in zijn ambt als Gemeente Schoolonderwijzer alhier wordt hersteld, hetgeen ons waarlijk pijnlijk valt. Dit, terwijl men er zeker van is, dat bijna

al de Ingezetenen over dit gebeuren hun ontevredenheid zullen tonen, ja zelfs verwijten aan het Gemeentebestuur zullen uitroepen.

Mijnheer de Commissaris, wij betrachten niet dat Van Doremael geheel en al van zijn ambt werd ontzet, doch zijn het onze vurige wenssen dat hij in de toestand waarin hij zich nu bevindt, nog een zekere tijd mag blijven tot dat hij elders in de hoedanigheid of andersints kan geplaatst worden.

Wij vlijen ons met de hoop dat U weledele heer, deze opmerkingen aan de Heer Gouverneur zuls willen overmaken, en het zijn onze wenssen, dat het hem wel moge behagen hierin in te willigen, om zoals gezegt de rust en orde onder de leden van de Gemeente Raad en onder alle inwoners te behouden.

Tellende op Uw weledele heer's medewerking en in geval van gelukking zullen wij de generaliteit aan hunne wenssen voldoen.

*Het College van Burgemeester en Schepenen
get. Van Mierde Burgemeester*

A. Swinnen, J.J. Jansen Schepenen

H. Vriamont, G. Huypens, FG. Neels, J.B. Geypen,

RJ. Geuens, J.F. Geboers, H. Tormans Raden

Gaethoffs Secretaris."

Na nog heel wat gepalaver wordt uiteindelijk op 22 maart 1852 door de voltallige Gemeenteraad Jan Cornelius Franciscus Van Dooremael terug in zijn ambt als Gemeente Schoolonderwijzer hersteld : Een toch wel kort briefje wordt naar Baerle Hertog verstuurd :

"Baelen 22 Meert 1852

Aen den heer Van Doremael thans te Baerle Hertog

Wij hebben de eer U weledele heer ter kennis te brengen dat den heer Gouverneur bevolen heeft dat u in functie als Gemeente Schoolonderwijzer wordt hersteld, derhalve moeten wij U weledele heer melden dat de bevelen van dien hoogen ambtenaar heden door den Raed alhier zijn aangenomen.

Het College van Burgemeester en Schepenen."

NIEUWE NACHTMERRIES VOOR BALENSE OVERHEID EN -BEVOLKING

Jan Cornelius Fransus is blijkbaar niet voldoende hersteld van zijn "ziekte" want enkele maanden na zijn herindiensttreding als "meester" rolt er weer een enorm verslag binnen in het Balense gemeentehuis. Dit verslag kunnen we u zeker niet onthouden, we laten het dan hier ook graag volgen.

"Baelen 29 juli 1852

VERSLAG NOPENS DE ONREGELMATIGE HANDELWIJZE VAN DE HEER VAN DOOREMAEL, GEMEENTE SCHOOLONDERWIJZER TE BAELEN

Op 6 juni 1852, zijnde zondag om circa 5 1/2 uren namiddag is den heer Van Dooremael voornoemd ten huize en herberge van Petrus Andreas Kemps alhier ter wijk Schoor ingekomen, vragende eenen liter bier, toen hem de vrouw Kemps antwoordde "HEERE MEESTER GIJ KUNT HIER GEEN BIER KRIJGEN? WANT MEN HEEFT VAN U NOCH DAG NOCH NACHT RUST"; Van Dooremael voornoemd is nadien weggegaan tot bij Fransus Engelen, ook tapper ter wijk Schoor, toen Van Dooremael, voornoemd aen Engelen zegde "GIJ HEBT IN HET CAMP IN HET KOT GEZETEN, HOE SMIEK U DAT EN GIJ ZIJT EENEN VERKWISTER VAN HET GELD UWER VROUW".

Op 13 junij ll. om circa 5 1/2 uren namiddag is Van Dooremael voornoemd bij Jacob Oeyen, landbouwer alhier wij Markt ingekomen, toen hij aen de vrouw Oeyen, genaemd Ellisabeth Willekens, zegde "GIJ ZIJT TEEF GEWEEST VAN UW 20 JAREN, HOER EN CANALIE", eindelijk riep de vrouwe Oeyen op Theresia Van Olmen, hare buervrouwe toen de vrouwe Oeyen aen voormelde Th. Van Olmen, in het bijzijn van voornoemde School onderwijzer vragde "WEET GIJ IETS VAN MIJNE SLEGTHEID OF HEBT GIJ OOIET IETS VAN MIJNE SLEGTHEID HOOREN ZEGGEN?" waerop meergemelde Th. Van Olmen antwoordde "NEEN", toen Van Dooremael aen laestgemelde Th. Van Olmen vragde "ALS VROUWE OEYEN 20 JAREN OUD WAS WAER WOONDE GIJ TOEN?" waerop Th. Van Olmen antwoordde "TE ROSSE-LAER ONDER BAELEN" waerop de heer Van Dooremael zegde "DAN KUNT GIJ ER OOK NIETS VAN WETEN".

Den 13 junij ll. zijnde zondag om circa 9 uren 's avonds heeft Van Dooremael twist gezocht in de herberg van Peer Jan Deckers, toen hij aen Van Brabandt van alhier zegde in de tegenwoordigheid van verscheidene ingezetenen dezer gemeente "GIJ ZIJT EENEN HOER-

JAGER, DIEF EN SCHELM".

Denzelfden dag tijd en plaets als vooren heeft Van Dooremael aen Jan Martin schoenmaker alhier durven zeggen "GIJ ZIJT EENEN DIEF , GIJ HEBT HOUT GESTOLEN, JA EENEN HOUTDIEF", hier waren ook verscheidene inwooners tegenwoordig.

Op 14 juni ll. heeft de heer Van Dooremael des namiddags geene School gedaen.

Op 17 dito heeft hij de school ook niet bezocht.

Op 27 dito, zijnde zondag, toen de politie hare ronde deed ter in stand houding van de goede orde, was de heer Van Dooremael altijd in 't zicht, drijmael wierdt hij erkend en om circa 12 1/2 uren, toen hem de Schepen, gelast met de politie, naging en hem zeer wel kennende, vroeg hij aen Van Dooremael vriendelijk of het hem beliefte van naer zijn woon te keeren : zijn antwoord was Ja.

Op 29 dito om circa 6 1/2 uren namiddag heeft Van Dooremael, ten bijweze van verscheidene inwooners ten herberge van Peer Jan Deckers, de volgende Scheldwoorden toe gebragt aen Casemirus Lommen van alhier "IK KAN WEL 4 à 5 HALVE LITERS BIER AEN DEN BALK STAEN HEBBEN, MAER ANDERS NIETS. MAER ONLANGS IN EENE HERBERG TE ANTWERPEN ZIJNDE VRAEGDEN MIJ DIE LIEDEN OF IK VAN BAELEN WAS, IK ANTWOORDDE JA; KENT GIJ DAN DE MENSCHEN UIT DEN ENGEL NIET EN HOE GAET HET MET HUN ? TOEN IK AEN DEN BAES ZEGDE: VOLGENS ZIENS, ZEER GOED, ZONDER VERDER IETS ER VAN TE WETEN. DE BAES DER HERBERG TE ANTWERPEN ZEGDE MIJ DAN: ZOUDT GIJ AEN DE LIEDEN UIT DEN ENGEL TE BAELEN NIET WILLEN ZEGGEN VAN MIJ DE FR. 2000 OOK TE KOMEN VOLDOEN? DIE ZIJ MIJ SCHULDIG ZIJN", de meester zegde daer en boven aen meergemelden Casemirus Lommen welke zoon uit den Engel is : "EN OP HET KORT HEIKEN HEBT GIJ UW GELUK GEHAELD".

Op 2 dezer loopende maend heeft de heer Van Dooremael geene School gedaen.

Op 5 dito om circa 6 uren namiddag is Van Dooremael voornoemd in de herberg van Joseph Gevers alhier ter wijk Schoor ingekomen en slegts een weinig tijd daer zijnde, is hij in krakeel getreden met de gekantonneerde lanciers, zoodanig was hun geschil dat de huisbaes Gevers er tusschen kwam om verdere onheilen te vermeiden.

Op 6 dito om circa 6 uren namiddag is Van Dooremael wederom ter zelve gehuchte aengekomen, in de herberg van Armand Dillen, waerbij handgemeen is geweest met de gekantonneerde lanciers, toen hij

uit die herberg is weggelopen en bij den tapper Gevers ter zelve wijk in den kelder zich heeft verborgen.

Op 22, 23 en 24 heeft de heer Van Dooremael geene school gedaen. Van alle hetwelk wij het tegenwoordig verslag hebben opgemaakt om aen onze resolutie van heden te worden gevoegd en zulk om het opperbestuer meer inlichtingen te geven nopens de wonderlijke levenswijze van de heer Van Dooremael voormeld."

Dit klachtendossier deed de emmer overlopen : de Balense overheid schorste Van Dooremael op 10 augustus 1852 voor drie maanden, met beroving van zijn jaarwedde. Opnieuw vertrok de "Meester" voor korte tijd naar zijn geboortedorp Baarle-Hertog.

Zijn leerlingen moesten het dus enkel stellen met Ondermeester Joris. Weer werd al het mogelijke gedaan om een nieuwe leerkracht in Balen te krijgen. Ch. Mertens (niet gediplomeerd) werd aangevraagd maar niet verkregen.

Twee brieven werden naar de Normaalschool te Lier verstuurd met de vraag om gediplomeerde onderwijzers; echter zonder resultaat. Uiteindelijk waren dan de drie maanden schorsing van Van Dooremael voorbij zonder dat er hier een "hoofdonderwijzer" was geweest.

Het Gemeentebestuur wil nu echter van geen wijken weten en op 10 november 1852 dient Van Dooremael zijn ontslag in bij de Gouverneur.

Op 22 november 1852 wordt het ontslag van de heer Van Dooremael, als Gemeente Schoolonderwijzer in de voltallige Gemeenteraad goedgekeurd.

Opnieuw wordt Ch. Mertens voorgedragen voor het ambt :

"Zitting van 30 november 1852.

Présent de heeren Van Mierde Voorzitter

J.J. Jansen A. Swinnen Schepenen & Gaethoffs Secr.

De zitting wordt geopend 's morgens ten 9 uren.

Het proces verbaal der vorige vergadering wordt voorgelezen en goedgekeurd. De aengekomen administratieve stukken worden gelezen. De Voorzitter brengt ter kennis dat den Raed de noodige autorisatie dient te vragen bij het Opperbestuur om den hr. Ch. Mertens niet gediplomeerd, tot het ambt van Gemeente Schoolonderwijzer alhier te mogen benoemen. Gehoord den voorstel van den hr. Voorzitter, en overwegende dat er geen andere middel voorhanden zijnde
BESLUIT :

De Gemeente Raed te doen vergaderen om de noodige volmagt waer van kwestie bij het Opperbestuur te vragen en daer van een

wijtloopige beraedslaging op te stellen. Niets anders te verrigten voorkomende wordt de zitting gesloten.

*Baelen datum ut Supra
de Voorzitter
Van Mierde*

*van wege den Raed
de Sekretaris
Gaethoffs."*

Na drie jaar Van Dooremael (1849 - 1852) wordt op 27 december 1852, uit 11 kandidaten, de heer Meuldermans benoemd tot nieuwe Gemeente Schoolonderwijzer te Balen. ⁽⁴⁾

Cornelius Van Dooremael verbleef na zijn ontslag nog geruime tijd in Balen. Nog enkele malen werd aangaande zijn persoon melding gemaakt in de Balense gemeentearchieven.

Vooreerst werd er nog enkele malen geschreven over zijn niet-bezoeken aan de kerk en zijn talrijke weekend-bezoeken aan het "Camp" (Kamp van Beverlo). Wat hij steeds in het 'Camp' ging doen staat nergens geschreven; toch kwamen er nog klachten binnen van "pesterijen"; waarschijnlijk maakte hij daar meermaals ruzie met de militairen.

Als tweede vermelding in onze archieven van eind 1852 - begin 1853 vinden we enkele teksten over "Onderstand aan de familie VanDoremael". Zaten zijn ouders, door het inkomensverlies van hun zoon, aan de grond ?

Enkele citaten uit deze teksten:

*"Zitting van 21 December 1852 (nr.207)
Present de heeren Van Mierde Voorzitter
J.J. Jansen, A. Swinnen Schepenen & Gaethoffs Secretaris*

De zitting werd geopend 's morgens ten 9 uren.

Het proces verbael der vorige zitting werd voorgelezen en goedgekeurd.

Er werd voorlezing gedaen van de aengekomen administratieve stukken, zoo ook van den brief van den heer Gouverneur dezer provincie van 15 ll. n12,293, vragend onderstand in geld aen de familie Van Doremael te willen verleen.

De voorzitter vraegt er bij dat aengezien er in de begrooting over 1852 op het Lager Onderwijs nog beschikbare gelden blijven, en dan ook raedzaam zoude wezen dat er aen het verlangen van de hr. Gou-

verneur voornoemd wirde voldaan.

Besluit :

Door tuschenkomst van den hr. Arrondissements Commissaris aen den heer Gouverneur dezer provincie te berichten dat er eerstsdags een Onderstand in Geld ten behoeve van de familie Van Doremael zal worden verleend.

Niets anders te verrichten voorkomende worde zitting gesloten.
te Baelen datum ut Supra.
de Voorzitter get. Van Mierde

van wege den Raed
de Sekretaris
get. Gaethoffs"

"Zitting van 3 January 1853 (nr.209)

Present de heeren Van Mierde Voorzitter

J.J. Jansen, A. Swinnen Schepenen, en Gaethoffs Secretaris

De zitting wordt geopend 's morgens ten 9 uren.

Het proces verbael der vorige zitting wordt voorgelezen en goedgekeurd en de Voorzitter bericht dat volgens het verhaelde in de zelve er dient te worden besloten welke som men aen de familie Van Doremael zal ter hand doen stellen. Gehoord de voordracht van den heer Voorzitter.

Besluit :

Er wordt een som van fr. 13702 uit de Gemeentekas voor onderstand aen de familie Van Doremael opgezonden aen den heer Arrondissements Commissaris te Turnhout, met verzoek er ons de gekwittaneerde ordonnantie van betaling van te retour te zenden.

Niet anders te verrichten & wordt de zitting gesloten."

"Zitting van 17 January 1853 (nr.211)

Présent de heeren Van Mierde Voorzitter

J.J. Jansen, A. Swinnen Schepenen & Gaethoffs Sekretaris

De zitting wordt geopend 's morgens ten 9 uren.

Het proces verbael der vorige vergadering wordt voorgelezen en goedgekeurd.

Er wordt lezing gegeven van de aengekomen administratieve stukken.

De Voorzitter brengt ter kennis dat hr. Van Doremael er onderwijzer in deze gemeente alnoch een pretentie ten laste der gemeente inbrengt voor levering van boeken enz. aen arme kinderen uitgedeeld beloo- pende ter som van fr. 54.00.

De ingebrachte pretentie voornoemd als onregelmatig mochtende beschouwd worden, terwijl er op aenzook van den hr. Gouverneur aen de familie Van Doremael ten gevolge haere bekrompen toestand is uitbetaeld ifr. 13702; en dat die som uit dat crédiet in de begrooting uitgetrokken gedeeltelijk was voldaan.

Gehoord den voorstel van den heer Voorzitter Besluit De vraeg van Van Doremael ter kennis van het Opperbestuur te brengen en te vra- gen wat in het voorhandig geval dient nagekomen te worden.

Niets anders te verrichten voorkomende wordt de zitting gesloten."

Uiteindelijk verlaat Cornelis Frans Van Doremael definitief Balen in maart 1853. Hij vertrekt dan naar Hemiksen, meer bepaald "St Bernard", toen een verzorgingstehuis. Later verlaat hij deze instelling en vestigt zich voor enkele jaren terug bij zijn ouders te Baarle Hertog. Op 8 mei 1857 vertrekt hij daar alweer, nu met bestemming Huizingen (Brabant). Wat er verder met " de meester" gebeurde hebben wij "helaas" niet meer opgezocht.

Bronvermelding :

- (1) Gegevens verkregen van Mevr. Ragas, Heemkundige Kring Baarle-Hertog, G.A. Baarle-Hertog.
- (2) Geschiedenis van het Onderwijs te Balen en de schoolwetgeving in ons Land. Ferdinand Kemps (Drukkerij A. Moons-Willekens Balen)
- (3) G.A., Boek briefwisseling 1839-1851, nr. 230.
- (4) Adriaan Buys Turnhout 1824, +Balen 10.07.1849.
- (5) G.A., Boek 1846, (Register-woningen) blz. 13
- (6) Jan Buys, broer van Adriaan Buys
- (7) G.A., Boek briefwisseling 1839-1851 nr.235
- (8) Karel Joris, niet gediplomeerd, hij werd als hulp- onderwijzer aangesteld door de Gemeenteraad van Balen op 12 juli 1850. in maart 1859 nam hij ontslag en werd als koster benoemd. (Bron : Kemps F. Geschiedenis van het onderwijs.)
- (9) Gemeentesecretaris Gaethoffs had een Franse opleiding gekregen; hierdoor zijn er tijdens zijn ambsperiode in vele Nederlandstalige teksten heel wat fouten tegen de Nederlandse taal terug te vinden.
- (10) Brusselaers werd tijdens zijn afwezigheden vervangen door Mons. GA boek briefwisseling 1851 - 1854 (nr.53, 58, 73, 74)

(11) Kandidaten voor de vervanging van Van Dooremael:

1. Verbeeck, hoofdonderwijzer te St. Amands
2. Brusseleers, ondermeester te St. Amands
3. Bellin Etienne, ondermeester te Itegem
4. Jacobs P.J., ondermeester te Vosselaar
5. De Vos, J.A., ondermeester te Westerlo
6. Theyskens, hoofdonderwijzer te Caggevinne
7. Cassiers, ondermeester te Berlaer
8. Joos C. ondermeester te Rijkevorsel
9. Bullkens, hoofdonderwijzer te Olen
10. Meuldermans, ondermeester te Willebroek
11. Bossart, hulponderwijzer te Herenthout.

(12) Zie ledenblad Heemkundige Kring Balen nr.42 (maart 1990) blz.28.

Bijlage 1

Gegevens betreffende de familiegeschiedenis van Cornelis Frans Van Dooremael

De gegevens die we hier publiceren zijn ons toegestuurd door Mevr. Nicole Ragas - Joosen, secretaresse van de Heemkundige Kring "Amalia v. Solms" te Baarle Hertog.

DORMAELEN Petrus Theodorus (ex. Oorschot)

Huwt in Baerle op 7-1-1727 met van Ael Adrienna Adriana.

Petrus wordt begraven op 4-4-1768, Adriana op 8-2-1759

Zij kregen 2 kinderen:

HENRICUS (A)

MARGARETHA (B)

A. Henricus gaat naar Leuven, wordt ingeschreven bij "het varken" en prom.. 19-10-1751 (Not.A.L.)

In het jaar 1756, op 27 oktober krijgt hij van de schepenen een verklaring dat zijn ouders nog in Baerle wonen (R.140F 172V).

B. Margaretha huwt op 15-7-1765 met Timmerrhans Adriaan. Dit gezin krijgt één dochter, Joanna Maria (B1)

B.1 Joanna Maria (8-4-1766) krijgt op 18-8-1790 een onwettig kind Adrianus (B.1.0).

Als achternaam gebruikt ze de naam van haar moeder: Van dormael (Van Dormaelen naar van Dormael)

Hier begint de geschiedenis van Cornelis Frans zijn vader !

B.1.0 Adrianus van Dormael (B.Nassau 18-8-1790) huwt op 28-8-1819 te Baarle Hertog met Snollaerts Anna Catharina (21-12-1786).

Vader Adriaan is kleermaker en later ook koopman; hij sterft te Baarle Hertog op 19-11-1859

Zijn vrouw is naaister; zij overlijdt te Baarle Hertog op 17-12-1869

Zij krijgen 5 kinderen :

Adrianus Ferdinand (B 1.1) B.Nassau 16-8-1820

Anna Cornelia (B .1.2) B.Hertog 5-11-1822

Cornelis Franciscus (B 1.3) B.Hertog 30-4-1825

Jan Baptist B.Hertog 31-1-1828 +B.Hertog 11-5-1828

Jan Petrus B.Hertog 18-12-1829

B.1.1 Adrianus Ferdinand , broer van Cornelis Frans, is bakker en later koopman in gist. Trouwen doet hij met Martens Maria (geb. Beerse)

Er wordt één zoon geboren, namelijk Jan Ludo (B.Hertog 8-4-1855, +B.Hertog 7-5-1855).

Op 28-10-1882 huwt Adrianus Ferdinand een tweede maal met Van Kamp Antonia, geboren in Alphen.

B.1.2 Anna Cornelia , zijn zus, vertrekt op 5-3-1856 naar Westerlo.

B.1.3 Cornelis Frans vertrekt op 17-7-1849, na het behalen van zijn diploma te Lier, naar "Houte Croix" (Heikruis, zie Balens gemeentearchief).

Ook staat vermeld in de Baarlese archieven dat Cornelius op 8-5-1857 vertrekt naar Huizingen Brabant.

DRAAGBARE WATERBRON.

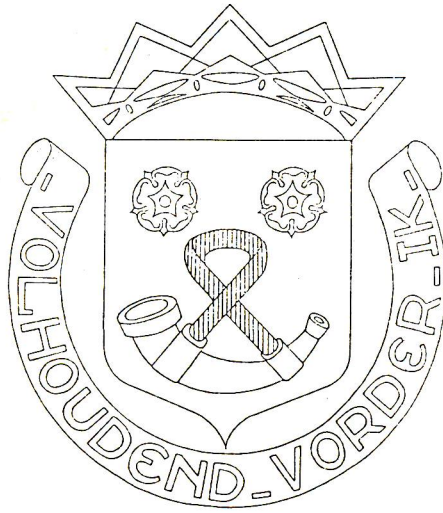
Steeds

méér mensen

drinken steeds méér

mineraalwater. Daarom komt

Bar-le-Duc als eerste in Nederland met een handig, licht, makkelijk mee te nemen 2-literpak. Niet van plastic, maar van karton. Een overvloedige bron laag mineraalhoudend, natuurlijk mineraalwater zonder koolzuur. En zo zuiver, dat het zelfs geschikt is voor de bereiding van babyvoeding. **BAR-LE-DUC**

Heemkunde-kring 'Amalia van Solms', Kerkstraat 4, 2387 Baarle-Hertog